

Minnet av barnhemmet Vilhelmsro

Det här huset kallades Framtiden. Det byggdes 1916 och blev då centrum för verksamheten på Vilhelmsro utanför Jönköping.

Vilhelmsro var ett vårdhem och barnhem, först för fattiga barn som behövde sol, frisk luft, näring och kärlek under somrarna. Sedan blev det ett vårdhem för barn med epilepsi, så småningom även för vuxna.

Den som startade Vilhelmsro var filantropen Ebba Ramsay, vars far hade köpt fastigheten Haraldsbo. När Ebba ärvt gården efter faderns död gav hon den namnet Vilhelmsro, för att hedra sin far Vilhelm Karström. Hon startade

vårdhemmet 1874 och det var i drift en bra bit in på 1900-talet, de senare åren med Ebbas dotter Helen som föreståndare.

En hel del av barnen som vårdades på Vilhelmsro dog här och är begravda på kappellets kyrkogård. Denna finns kvar, med en hel del äldre gravstenar.

Idag är det Vätterhem som äger området, där nu en ny stadsdel i Jönköping växer fram, men de äldre husen har bevarats.

Läs mer om Vilhelmsro på sidorna 14–17.

Text och foto: Eva Johansson

**DIS-Småland – Regionförening till Föreningen DIS – Föreningen för datorhjälp i släktforskningen.
Verksamhetsområde: Jönköpings (F), Kronobergs (G) och Kalmar (H) län.
Hemsida: www.dis-smaland.se**

Styrelse

Eva Gröön	Skälsbäck Norrgården 107	579 94 Fagerhult	070-961 04 00	ordforande@dis-smaland.se	ordförande
Tommy Nilson	Backgatan 5	575 35 Eksjö	070-303 17 32	tommy@betoni.se	ledamot, vice ordf
Börje Jönsson	Klosterstigen 9	575 37 Eksjö	070-863 12 17	borje.jn@gmail.com	ledamot, kassör
Arne Johansson	Södra Storgatan 29 D	598 71 Södra Vi	076-108 00 29	webmaster@dis-smaland.se	sekreterare
Christel Mörk	Kalendervägen 11	352 60 Växjö	0708-71 94 23	christel_mork@bredband.net	ledamot
Mats Eriksson	Myrliden 10	565 32 Mullsjö	0734-02 15 75	mats@meron.se	ledamot
Cecilia von Hauswolff	Övertorp 5	590 95 Loftahammar	0709-94 80 94	cecilia.von.hauswolff@gmail.com	ledamot
Lena Falk Maxe	Aspelundsvägen 7B	331 94 Värnamo	0702-524765	lenamfalkm@gmail.com	suppleant
Håkan Johansson	Skaraborgsvägen 20	565 31 Mullsjö	0392-100 21	h.o.johansson@gmail.com	suppleant

Funktionärer

Börje Jönsson	Klosterstigen 9	575 37 Eksjö	070-863 12 17	borje.jn@gmail.com	fadder, utbildare
Tommy Nilson	Backgatan 5	575 35 Eksjö	070-303 17 32	tommy@betoni.se	fadder, kartfadder
Eva Gröön	Skälsbäck Norrgården 107	579 94 Fagerhult	070-961 04 00	ordforande@dis-smaland.se	utbildare
Cecilia von Hauswolff	Övertorp 5	590 95 Loftahammar	0709-94 80 94	cecilia.von.hauswolff@gmail.com	utbildare
Donald Freij	Hjälshammar Sjögård	331 44 Värnamo	070-278 08 85	donald@freij.se	disbyttombud, utbildare
Arne Johansson	Södra Storgatan 29 D	598 71 Södra Vi	076-108 00 29	webmaster@dis-smaland.se	fadder, webmaster
Eva Johansson	Knotavägen 2	723 52 Västerås	070-55 35 448	eva@evagun.se	redaktör

SmåDisigt – Medlemsblad för DIS-Småland

Redaktör: Eva Johansson – eva@evagun.se

I redaktionskommittén ingår även:

Viola Ek, Furuby – viola.ek@bredband2.com

Egon Burman, Växjö – egon35@live.se

ISSN 1650-3066 Upplaga 1500 ex – 4 nummer/år.

Tryckeri: Lindströms Tryckeri, Alvesta.

Ansvarig utgivare: Föreningens ordförande.

Manus sänds till redaktören, som förbehåller sig rätten att redigera artiklar som kommer till användning. Författarna får möjlighet att granska sitt redigerade material före tryckning. Citat ur SmåDisigt får göras om källan anges. För återgivning av signerade artiklar samt illustrationer krävs tillstånd av författaren/illustratören/fotografen.

Bidra gärna med material till SmåDisigt samt föreslå frågor att behandla i kommande nummer. Hjälps också till att värva medlemmar till DIS och DIS-Småland. Vi vill gärna bli ännu fler i vår lokalförening.

Medlemsavgift

DIS 190 SEK + DIS-Småland 90 SEK

Plusgiro 140 33-5 Föreningen DIS

Bankgiro 5791-8690 Föreningen DIS-Småland

Organisationsnummer 82 70 01-1029

Adressändringar sänds till

Föreningen DIS

Gamla Linköping, 582 46 LINKÖPING

E-post: dis@dis.se

Innehållsförteckning

- Rysskyrkogården på Visingsö - sid 1
- Styrelse, funktionärer mm – sid 2
- Föreningsnotiser – sid 3
- Ordförandens spalter – sid 5
- Maria Sofias livsresa - sid 6
- Barnhusarkiven – sid 8
- Stämmer husförhörlängderna? – sid 10
- Styrelseledamöter – sid 12
- Vilhelmsro i Jönköping – sid 14
- Boktips – sid 18
- Redaktörens spalter – sid 19
- På syfabriken i Kalmar – sid 20

*Huset Minnet, äldst av husen på Vilhelmsro.
Foto: Eva Johansson.*

Vi behöver fler funktionärer i DIS-Småland

Vill du vara med och planera DIS-Smålands verksamhet? Vi behöver förstärka våra arbetsgrupper.

I varje arbetsgrupp finns en ansvarig som också är ledamot av styrelsen. För att vara med i arbetsgruppen behöver man inte vara med i styrelsen.

Är du intresserad? Kontakta ordföranden Eva Gröön eller någon annan i styrelsen.

Dessa arbetsgrupper finns:

PR/information/webbsida/Facebook

Hålla vår webbsida/Facebook uppdaterad.

Skicka information via mejl till medlemmarna.

Medlemmar

Hålla kontakt med medlemmarna.

Hälsa nya medlemmar välkommen via mejl eller telefon.

Statistik.

Felaktiga adresser, mejl.

Utbildning/Medlemsmöten

Planera årets utbildningar, digitalt och fysiskt.

Planera medlemsmöten, digitalt och fysiskt.

Deltaga på utbildningar/möten, digitalt och fysiskt.

Tack Rune!

Ett stort tack till Rune Elofsson för alla hans år i styrelsen.

Rune var med och bildade DIS-Småland i Vimmerby 1997. På det mötet satt han som mötessekreterare. Sedan var han ordförande under åren 1998–2001.

Efter det har han varit styrelsen trogen som ledamot och de sista åren som suppleant. Han har varit föreningens sekreterare och arkivarie.

Rune Elofsson.

DISBYT

Glöm inte att skicka in ditt Disbyt-utdrag. Att vänta tills man är färdig eller nästan färdig är fel taktik, ju oftare desto bättre.

Disbyt är ju en gemensam databas där vi kan hjälpa varandra att finna anfäder.

Det material du skickar in registreras i databasen och nästa gång du skickar in ett nytt bidrag raderas det första. Så ju oftare du skickar in desto mer aktuell är databasen.

Öppet Hus

DIS-Småland ordnar åter öppet hus på flera orter runt om i Småland.

Vi vill ha en nära kontakt med våra medlemmar därför öppnar vi för möten där man kan komma och träffa oss, få hjälp av faddrar, utbildare, Disbytombud, visning av Dispos och träffa styrelsemedlemmar.

Vi hjälper dig om du har problem med Disgen. Vi kan också visa dig hur man gör för att skicka in till Disbyt.

Öppet hus 2022:

- Lördag den 18 juni kl 13,30 i **Eksjö**. Lokal: Träffpunkt Elvings, Apoteksgränd 2.

- Lördag den 24 september kl 13,30 i **Ljungby**. Lokal: Studieförbundet Vuxenskolan, Kungsgatan 3.

- Lördag den 26 november kl.13,30 i **Västervik**. Lokal: Studieförbundet Vuxenskolan, Kolonivägen 5.

Mailadress

Du har väl rätt mailadress registrerad hos oss? Om inte kan du gå miste om mycket som vi i DIS-Småland skickar ut men även det som Föreningen DIS sänder. Gå gärna in på Föreningen DIS hemsida och kontrollera att det är rätt. Adressen är:

<https://www.dis.se/sjalvservice-medlemmar>.

Släktforskarlagarna hålls i Skövde i augusti

Efter två år med pandemi ska nu äntligen Släktforskarlagarna bli av "på riktigt". 2020 och 2021 sågs vi digitalt men nu ses vi på plats i Skövde den 20–21 augusti.

DIS har en monter under lagarna i Skövde där vi presenterar Disgen och Disbyt. Titta in och prata med oss, eller passa på att uppgradera ditt Disgenprogram, köpa kartor eller böcker om släktforskning, allt till specialpris under släktforskarlagarna.

Här kommer många släktforskare att samlas för att ta del av både nyheter och information från många olika områden inom släktforskningen. Utställare är drygt 20 släktforskarföreningar, ett antal företag och andra organisationer. Bland årets utställare finns till exempel Lantmäteriet, Riksarkivet, flera hembygdsförbund, flera aktörer inom DNA-släktforskning och både tyska och finska släktforskare.

Årets tema är *Skaraborg – från viking till soldat* så du har stora möjligheter att lära dig mer om Skaraborgs historia.

Ett av föredragen handlar om vikingar i Varnhem. Bild: An-d/Wikipedia.

Återkommande utställare och huvudsponsor på Släktforskarlagarna är Arkiv Digital, som också kommer att hålla föredrag om sina produkter. Sveriges Släktforskarförbund med Rötterbokhandeln finns förstas på plats.

Släktforskarlagarna är inte bara en mäsja med utställare, där finns också möjlighet att lyssna på ett stort antal föredrag. Till exempel om släktforskning i Norge och i Finland, om svenskarna som arbetskraftsutvandrade till Tyskland, om DNA-släktforskning, om historiska kartor och mycket annat.

Några exempel ur programmet: Erika Åberg kommer att hålla föredrag om att hitta spår av släkthistorier i gamla hus. Ted Rosvall talar både om att hitta försvunna emigranter och om Bernadotteättlingar. Lars Eriksson Wolke berättar om soldatforskning i Krigsarkivets handlingar.

Fredagen den 19 augusti hålls Sveriges Släktforskarförbunds stämma för 2022, då ombud för släktforskarföreningarna i hela landet beslutar om förbundets kommande verksamhet.

Fakta

Plats: Arena Skövde mitt i stan.

Arrangörer: Skövde Släktforskarförening i samarbete med Sveriges Släktforskarförbund, Arkiv Digital och Skövde kommun.

Mer information: www.sfd2022.se

Släktforskarvecka i Skåne

Har du släkt i Skåne? Då finns möjlighet att fördjupa dig på plats i sommar.

Den 4–9 juli ordnas en släktforskarvecka i Skåne. Det är Skånes Släktforskarförbund och 15 medlemsföreningar i förbundet som ordnar detta. Du kan lyssna på föredrag, gå guideade turer, få råd och tips och besöka lokala arkiv.

Varje förening ordnar själva med sina programpunkter och dessa sker runtom i Skåne. Veckan inleds med invigning på Arkivcentrum Syd i Lund. I år är fjärde året som släktforskarveckan i Skåne arrangeras.

Mer information:

www.sfv2022.sfgm.se och på Facebooksidan "Släktforskarvecka Skåne".

QR-koder på gravstenar

En läsare har hört av sig efter artikeln om kulturgravar i förra numret av Små-Disigt. Hon vill informera om att alla gravar med en QR-kod inte är kulturgravar.

I stället kan det vara efterlevande som köpt en QR-bricka med kod till sin anhörigs gravsten.

En sådan QR-kod kan leda till en hemsida där du som anhörig berättar om den avlidne på olika sätt, till exempel i fotografier, en antavla, i berättande text eller på annat sätt. Denna möjlighet har funnits några år.

Ordförandens spalter

Äntligen går det mot sommar, det känns som vi väntat på detta i flera år. Även om det har varit sommar under pandemin så har vi saknat att kunna umgås med familjen och vännerna

Tänk att få sitta på balkongen eller altanen en varm sommarkväll med en god middag, något gott att dricka och framför allt att få umgås.

Umgås kan vi nu även göra som släktforskare. Vi har fysiska styrelsemöten igen, det är så roligt att träffas igen och framför allt att träffa de nya styrelsemedlemmar som valts in under pandemin men som vi aldrig fått möjlighet att stå ansikte mot ansikte med.

Vi kommer även att återuppta det vi kallar för "Öppet Hus", det vill säga en möjlighet för medlemmarna att träffa styrelsen på olika ställen under en lördagseftermiddag. Första träffen är redan nu den 18 juni i Eksjö.

Årsmötet

Lite tankar om årets årsmöte. Vi blev ju tvungna att även i år ha mötet digitalt via Zoom. Själva mötet gick ju bra men ack så få deltagare.

Var var ni?? Varför tar man inte tillvara på möjligheten att påverka sin förening? Jag har lite svårt att förstå varför man är med i en förening men inte bryr sig om vad den sysslar med och hur den använder min medlemsavgift. Men det är ju jag, och jag är ju föreningsfreak och vill veta allt om den förening jag är med i, tur vi alla är olika. Så ta det inte som kritik, det är bara min fundering.

Styrelsen valdes om så när som på Rune Elofsson, som avgick efter att ha suttit i styrelsen sedan 1997. Mellan åren 1998 och 2001 var han föreningens ordförande. Rune har varit en stöttepelare för mig när jag började som ordförande och särskilt när jag blev utbildare. Mina första utbildningsträffar gick jag bredvid Rune och fick ta del av hans enorma erfarenhet.

Sommar

Ja, vad ska ni göra i sommar?

Förra året reste ju min bror och jag runt i Skåne och kollade in var anorna bott. Något jag varmt rekommenderar.

I år har min man förvandlat vår gård till en byggarbetsplats. Så någon släktresa blir det nog inte. Han bygger ny entré och ett uterum. Och då huset är 15 meter långt tyckte han att det är ju lika bra att bygga ut hela långsidan, så det blir ett jättestort uterum. Eller uterum och uterum, när han ändå höll på så var det ju lika bra att isolera ordentligt och dra in golvvärme. Så nu blir det ett "vanligt" rum men med mycket glasparti.

Det blir nog bra då vi bor i ett hus från mitten av 1800-talet och rummen är inte så stora. När barnen kommer hem med respektive så är det trångt i matrummet. Så det här kommer nog att bli bra.

Släktforskardagar

Förresten, lite ska jag ju ut och resa, till Släktforskardagarna i Skövde i augusti. Det ska bli så roligt. Jag har verkligen saknat att träffa andra släktforskare att prata släktforskning med och gå på seminarier och föreläsningar.

Jag och Arne kommer från DIS-Småland att finnas i DIS monter, kom in och prata med oss. Passa på att fråga om det där som du tänkt på så länge. Ingen fråga är för stor, för liten, för konstig eller för dum. Så ställ den!

Vi är många funktionärer i montern och ibland har det varit stora diskussioner om hur man ska göra eller hur man ska lösa det där problemet som någon besökare undrar över. Det är det som är det roliga med att stå i montern under Släktforskardagarna.

Jag har med flit inte skrivit något om kriget i Ukraina, Putin, eller Nato medlemskap. Tycker det är så hemskt det han har ställt till med, att det inte går att sätta ord på, så jag avstår.

Jag hoppas ni får en riktigt fin sommar med massor av sol, bad och lata dagar. Så ses och hörs vi i höst igen.

Trevlig Sommar önskar

Eva Gröön
ordforande@dis-smaland.se

Maria Sofia gjorde en livsresa

En kvinna som föder sitt barn på en plats långt hemifrån och vet att barnet inte ska få lära känna sin mor. Vad har hon för tankar och önskingar för sitt barns framtid? Har hon några önskingar alls eller vill hon bara glömma? Det är frågor som vi andra aldrig får svar på.

Maria Sofia föddes den 22 mars 1869 på Bangatan 1 i Stockholm av okända föräldrar. Detta lilla flickebarn kommer att göra en livsresa som hennes okända mor nog inte hade föreställt sig.

Maria Sofia är ett år och fyra månader när hon kommer till nämndemannen Peter Johan Anderssons familj i Attsjö Thorsagård i Furuby som fosterflicka. Så har hon fått efternamnet Lindström. Var kommer efternamnet ifrån?

Ett år senare har Peter Johan och hans hustru adopterat Sofia, som hon kom att kallas. Det finns flera fosterbarn i familjen, men det tycks bara vara Sofia som adopteras. Varför?

Emigrerar

Hon växer upp i byn Attsjö och är elva år när hennes adoptivfar dör. Ett år senare flyttar

Sofia och hennes adoptivmor Johanna till Håkansgård i kyrkbyn. Johanna gifter om sig och gården i Attsjö får en arrendator.

23 år gammal tar Sofia ut attest för att resa till Amerika, som så många andra. Då har hon arbetat en tid i Växjö och sedan som piga hos arrendatorn i hennes barndomshem i Attsjö.

Hon åker till Amerika för att gifta sig med fästmannen Johan August Sigfrid som är bosatt i Parkers Prairie i Otter Tail County i Minnesota.

Brudklänningen försvann

Många år senare berättade en boende i Håkansgård om Maria Sofia för mig. Hon ska ha haft sin brudklänning överst i kofferten när hon lämnade Håkansgård. Men när hon kom fram till Parkers Prairie var brudklänningen borta. Kanske är dessa ord orsak till att hennes öde har fascinerat mig.

I juni gifter Sofia och August sig i Parkers Prairie. August är farmare och har redan ett hem till sin hustru. 1910 är August också brevbärare.

Paret fick nio barn, åtta som blev vuxna. Vad var det då som var så särskilt med Sophias lev-

		Arligt Underhåll		Urbetaladt Underhåll		Anmärkningar:
		Rmt. Rik.				
N ^o 44515. Förnamnet ändrat till						
<i>Maria Sofia Dahlqvist Lindström.</i>						
Född 1869 den 22 Mars; döpt d. 30 m. i Catharina Föj.						
Föräldrar: okände.						
1870	Juni 28	Intagen i Barnhuset mot 300 Riksd.				
N ^o 80 H. Afdelnings Prot. d. 30/6 1870						
1870	Juli 31	Utlemnad till Nämndemannen & Husmaningen Petrus Joh. Andersson i Thorsagård, Furuby, Sjö. Nerev. Htt.				
72	Aug 1	Brevligt Post. om b. intyg af 1872 uphärd som eget barn och fått bestämmande. Prot. 1/6 72				
		1. Brevligt Meddel. till P. Andersson att han vid 1870, uträknat vid barnet tillika angiff med Carl August Andersson i Thorsagård, Sveriges				
		efternamnning.				
83	Maj 31	Belöning 48 Kronor				

Maria Sofias barnhusjournal finns på Stockholms stadsarkiv och är en av många digitaliserade barnhusjournaler. Läs mer på nästa uppslag om hur du hittar i barnhusens arkiv.
Bildkälla: Stockholms stadsarkiv.

Maria Sofia med sin familj i Miami.

Familjen vid Stures flygplan.

nad? Farmarhustru var det många som blev. Men alla hade kanske inte okända föräldrar.

På besök i Sverige

Sophia har ingen anknytning till min släkt men beröringspunkter finns. Sommaren 1934 hälsar Sophia och August på hemma i Furuby, i Håkansgård, i min morfars föräldrahem och hos morfars äldsta syster Jenny i affären.

Hemresan till Amerika gick från Göteborg med T. M. S. Kungsholm den 30 augusti, tio dagar senare anlände båten till New York. Till jul kommer en julhälsning från Minnesota till faster Jenny och farbror Nilsson, som de alltid kallades i slakten.

I brevet tackar Sophia och August för det fina mottagande de fick vid besöket och talar om att de nu är hemma i sitt land igen. Så beklagar de Vendelas bortgång. Vendela bodde i Håkansgård och var svägerska till faster Jenny. Ett barnbarn till Jenny har kvar brevet.

Fotografierna

Hos min morfars föräldrar Frans och Maria i Furuby Lillagård fanns det tre foton från Sophia och August.

På ett foto finns ett hus, på baksidan står det "Vårt hem".

På det andra fotografiet är Sophia med man och fem av barnen på semester i Florida, på baksidan har någon skrivit: "Detta var tagit i Miami Florida i Mars. Så ni kan se palmerna, deras hus äro för sommer ej för vinter o detta hus bodde vi i under vår vistelse der."

Det tredje fotografiet visar än en gång familjen men också ett enmotorigt flygplan. På baksidan står: "Här är vi med Stures lilla plain rum för två endast. Han har det för practisera med, så vi alla var uppe i den, han kom till

Familjens hus i Amerika.

Florida i en stor plain, rum för 40 personer i, di lander på vatten endast." Sture är en av sönerna. 1937 söker han certifikat för skydd av sjömän som pilot.

Under första världskriget är äldste sonen Anton soldat i Frankrike, i Headquarters Company 349 Infantry. Jag förstår att föräldrarna var både stolta över sina söner men också oroliga.

10 januari 1941 blir Sophia änka, själv slutade hon sitt liv den 17 feb 1952 i Parkers Prairie.

Margit Lorensen
margit@ihregren.se

Källor:

- Allmänna Barnhuset D2FB:8 1869-1878 sid. 114 år 1870 Register över utlämnade barn: Lindström Maria Sophia nr 14515.

- BI:3 Hovmantorp 1861-1875 bild 75 Furuby Inflyttningslängd år 1870, Nr 16 den 3/8 till sidan 245 Barnhusbarnet Maria Sophia Lindström från Stockholm till Attsjö Thorsagård.

Hitta fosterbarnen i barnhusarkiven

Många släktforskare hittar fosterbarn i sin släkt, antingen en släkting som var fosterbarn eller en familj som tog emot fosterbarn. En hel del av fosterbarnen kom från barnhem och allra flest från Allmänna barnhuset i Stockholm.

Barnhusbarnen skickades i många fall ut på landsbygden. Vissa trakter tog emot fler fosterbarn än andra, till exempel familjer i nordöstra Småland. Det kan ha berott på dels att kommunikationerna var goda, dels att det i trakten fanns ett aktivt fosterbarnsombud, personer som förmedlade barn till presumtiva fosterföräldrar. Dessa var inte sällan präster eller prästfruar.

Man kan utläsa ur arkivhandlingar att det inte bara var längtan efter barn och att göra en insats som låg bakom att ta emot fosterbarn.

Det var också ett sätt att få billig arbetskraft. Till exempel var det vanligt att man efterfrågade flickor i åldern 8–13 år, för att de skulle vara barnpigor i en familj.

Barnhusbarnen

Barnhusbarn var inte bara barn som myndigheterna tog ifrån mammorna, utan fattiga föräldrar kunde även lämna ifrån sig barn när de inte kunde försörja sig själva eller barnet. Även om mamman sedan gifte sig kanske hennes make vägrade ta emot barnet. Men en del barn hämtades så småningom tillbaka av föräldrarna, i de flesta fall av modern.

Barnhemsbarn var kanske de mest utsatta barnen. De lämnades ut till fosterföräldrar så snart sådana kunde hittas, det framkommer i arkivhandlingarna. En del barn var bara några månader gamla, andra var betydligt äldre.

Förmyndingsprot. 2-158592

№ 2078

Nanna Ruth Ingeborg

Född 1902 den 5 April, döpt den 7 d. m. i Klungbohus församling.

Föräldrar: Moder: Okända.

1902 April 7		Intagen i Barnhuset mot 500 kronor.		Hänvisning till Diarierna.		L. No.	
basa		№ 335 April.		Afdelnings Prot. d. 19/4 1902.		78 02.	
08 1/2 löng kläder utskickade. 11 1/2 sk. 08 7/8 2 b. kläder. 13 1/2 kläder. 09 1/2 13 - - - 10 1/2 1/2 löng kläder.		16 3/4 Betänning 25 kronor.				Uthelt underhåll	
1902 Sept 27		Utlämnad till <i>Larsen Klas Olfte</i>		Inspektions-anteckningar:		19	
1912 April 27		Oterlämnad 1912, se o. d.		Dag för inspektions-anteckningar:		19	
1912 Maj 20		Utlämnad till <i>Andersson Anna Charlotta</i>		Anmärkningar och vidtagna åtgärder.		19	
		<i>Mysberg Oskarborg. Kulla förs. i Hälsingstift</i>		Inskrivnings-anteckningar:		19	
		<i>J. Fredriksson</i>		Förmyndingsprot. d. 19/4 1902.		19	
		<i>Sten och beborian släkt</i>		Förmyndingsprot. d. 19/4 1902.		19	

Ett av de många fosterbarn som kom till Småland är Nanna Ruth Ingeborg, född 1902 och inskriven på Allmänna barnhuset i Stockholm två dagar gammal. Här finns mycket anteckningar. Hon kom redan i september 1902 till en torparfamilj i Åseda men återlämnades till barnhuset 1912. Några veckor senare fick hon en ny fosterfamilj. Vi kan också läsa i barnhusinspektörernas anteckningar om hur hon skött sig. Dessutom finns en anteckning 1934 om en arvsfråga och där avlöjas hennes fars namn. Bildkälla: Stockholms stadsarkiv.

För att barnet skulle få placeras i fosterhem var modern tvungen att avsäga sig målsmanskapet. Det innebar att hon inte längre fick vara med och bestämma om sitt barn eller ta det hem till sig från fosterfamiljen.

I städerna fanns utackorderingsnämnder eller utackorderingsbyråer och i dessas arkiv finns uppgifter om både fosterbarn och fosterhem. I Stockholm var Allmänna barnhuset en viktig institution för att placera fosterbarn från slutet av 1700-talet och ett par decennier in på 1900-talet.

Barnhemmens arkivhandlingar är till stor del digitaliserade och tillgängliga. I flera av barnens journaler finns det antecknat att de själva som vuxna, eller något barn, hört av sig och frågat om vilka föräldrarna är. I flera fall är föräldrarna okända och då svarar barnhusföreståndaren (eller senare arkivpersonalen) att det inte går att få veta mer.

Så hittar du barnhusarkiven

Har du barnhemsbarn i din släkt kan det finns uppgifter i barnhusarkiven. Allra flest digitaliserade arkivhandlingar finns från Allmänna barnhuset i Stockholm som är det största och mest välkända av barnhemmen.

Handlingar från Allmänna barnhuset finns fotograferat från så tidigt som 1654 hos Arkiv Digital, men med kontinuitet först från 1713. På Stockholms Stadsarkivs hemsida finns rullorna från 1800 till 1916 och de är sökbara, vilket gör dem lätta att hitta i. Via sökträffen kommer du direkt till journalen för det barn du får träff på.

Från tidiga år är uppgifterna mer knapphändiga men mer fylliga längre fram i tiden. Barnhuspersonalen höll koll på vad som hände med barnen, men det verkar inte alltid som om barnens situation prioriterades utan snarare hur de skötte sig i fosterfamiljerna.

Inspektörerna ute i landet skickade in sina rapporter med i många fall ganska fördömande omdömen, till exempel om barn som ansågs elaka och besvärliga.

Hos Arkiv Digital får du bläddra dig fram i arkivhandlingarna. Mest intressanta volymer i Allmänna Barnhusets arkiv är kanske Allmän rulla, huvudserie, med volymbeteckningar D2JA, där det också finns uppgifter om vem barnet lämnats ut till. Arkivet innehåller mängder med fotograferade volymer.

Även arkiv från andra barnhem har fotograferats av Arkiv Digital, nämligen från Amiralitetsbarnhuset i Karlskrona, Frimurarbarnhuset i Stockholm, Kronobarnhuset i Malmö, Malmö barnhem för flickor samt Malmö barnhus. Det varierar mycket hur rikt arkivet är och från vilka tidsperioder. Längst fram i tiden är nog den enda boken från Malmö barnhem för flickor som sträcker sig fram till 1937.

I många av barnhusböckerna finns namnregister i början.

Boktips

Johanna Sköld forskar om fosterbarn. Hon är docent vid Linköpings universitet och forskare inom ekonomisk historia. Hennes doktorsavhandling *Fosterbarnsindustri eller människokärlek* (2006) handlar om fosterbarn. Den är lättillgänglig och mycket intressant.

Hon berättar att fosterföräldrarna fick betalt för varje barn årsvis samtidigt som förutsättningen var att barnen skulle kunna arbeta i förhållande till ålder och krafter och på så sätt göra rätt för sig. Johanna Sköld nämner en kyrkoherdefamilj som ansökte om att få en 13–14-årig flicka som kunde användas för ”lättare sysslor”. Det blev alltså en dubbel förtjänst ju större barnen var, både arbetskraft och ersättning.

Det fanns också fosterföräldrar, till exempel ensamstående kvinnor, som tog emot fosterbarn som sin försörjning eller som komplement till exempelvis hemindustriellt arbete.

Eva Johansson
eva@evagun.se

Allmänna barnhuset i Stockholm. Okänd fotograf. Bildkälla: Stockholms stadsarkiv.

Kan man lita på husförhörslängden?

Stämmer alltid det som prästen skrivit i husförhörslängder och församlingsböcker? Daniel Johnsson i Vimmerby har ett intressant exempel på hur det kan vara med detta.

Inom släktforskningen diskuterar man ibland vad som är en primär- eller sekundärkälla för en viss uppgift. En primärkälla är där uppgiften nedteknades allra först och närmast i tiden för händelsen.

Ett exempel är födelsedatum där kyrkans födelsebok (som regel) är primärkälla, medan födelsedatum i en husförhörslängd ska ses som en sekundär uppgift. Framför allt ju längre från själva händelsen vi kommer så märker man ibland att födelsedatum kan bli fel då det kopieras från föregående bok till den nya.

Kontrollera uppgifterna

Födelsedatum, födelseort och dödsdatum i en husförhörslängd (eller församlingsbok) är med andra ord en andrahandsuppgift, som bör kollas mot födelse- respektive dödbok.

Så långt är allt väl.

Likaså gäller det för vigseldatum, värnpliktsnummer, anteckningar om brott och annat som även de bör kontrolleras mot respektive primärkälla. Kunskapsnivån på läsning och kristendomskunskap är däremot en förstahandsuppgift i husförhörslängden, även om det allt som oftast var en subjektiv bedömning av den präst som ledde husförhöret.

Vad har vi då kvar som förstahandsuppgift? Jo, den uppenbara uppgiften, var någonstans varje person bodde i gård, torp och stuga och ofta vad de arbetade med, om de brukade jorden, var fabriksarbetare, sömmerska etc.

Men frågan är om dessa uppgifter helt överensstämmer med verkligheten? Den tanken slog mig för många år sedan då jag kartlagde min morfars liv, en person som jag för övrigt aldrig har träffat.

Flyttade hemifrån

Följer man husförhörslängd och församlingsbok så växte min morfar Bertil Johansson upp i Locknevi. Tidigt på våren 1912 flyttade han tillsammans med sina föräldrar Johan och Amanda och sina syskon till Strömstad under Frö-

dingehult nummer 2 i socknen Frödinge. Han var då 14 och ett halvt år gammal.

1913 lämnade han föräldrahemmet för första gången och flyttade till Karl Oskar Svensson och blev dräng i Frödinge nummer 3. Här står det också att han tog ut arbetsintyg till Västervik den 7 oktober 1915, men återfinns inte i inflyttningslängden i Västervik det året. 1915, vid 18 års ålder, flyttade han till synes ifrån Karl Oskar till föräldrahemmet igen. Den 19 november 1915 lämnade han åter föräldrahemmet för att bli husar i Eksjö.

Källor, församlingsbok:

- Frödinge (H) AIIa:3 (1910-1917) Bild 241/sid 229

- Frödinge (H) AIIa:3 (1910-1917) Bild 179/sid 167

Men var det verkligen så här som hans tonårsliv såg ut?

Polisprotokollet berättar

Tack vare något så enkelt som att Bertil stal en cykel och åkte fast, kan vi få en mer detaljerad och korrekt bild av de år som beskrevs ovan. Ur polisens protokoll vid förhör med Bertil den 8 september 1918:

”Rörande sina levnadsomständigheter berättar han, att han är född den 19 september 1897 av, ännu i livet varande föräldrarna, lägenhetsägaren Johan Alfred Karlsson och dennes hustru Amanda i Strömstad, Frödinge socken; att han kan läsa och skriva samt år 1912 blivit konfirmerad...”

Protokollet fortsätter: ”...Att han vistades i föräldrahemmet tills han var 14 år; att han sedan kom i skomakarelära hos Albin Andersson i Åkroken, Frödinge och var där i 6 månader; att han därefter lika länge varit som jordbruksarbetare hos Leonard Hallberg i Svartingetorp och sedan i 7 månader hos Nils August i Bruntebäck; att han därpå tjänade i 1½ år hos Oskar Svensson i Frödinge. Att han därefter först arbetat 14 dagar å Grantorpets tändsticksfabrik och sedan tjänat dräng hos åkare Edström i Västervik 4 eller 5 månader...

...Att han så tagit värvning och tjänat vid Smålands husarer i Eksjö 2 år och 3 månader, att han på grund av sjukdom erhållit avsked därifrån i februari månad.”

Det som verkligen hände

Här får vi delvis samma bild. Drängtjänsten hos Karl Oskar Svensson är den vi fick fram av församlingsboken, men här får vi veta så mycket mer om var han höll hus någonstans och att han dessutom gick i skomakarlära hos Albin.

Jag brukar (precis som säkert även du som läser detta gör) alltid följa personerna väldigt noggrant i husförhörslängder och församlingsböcker och anteckna varje flytt och dokumentera alla källreferenser, även de för in- och utflyttningsböcker. Men här har vi alltså ett lysande exempel på att trots det så missar vi mycket av vad som verkligen hände i personernas liv vad gäller var någonstans de arbetade och stundtals bodde.

Kyrkböckerna

Nu är allt som oftast kyrkboken det bästa vi har för att följa en persons liv. Så frågan om kyrkboken är en originalkälla för var en person levde, och vad den arbetade med? Jag skulle vilja påstå endast till viss del, då prästerna uppenbarligen utelämnade mycket information.

Till deras försvar kan man säga att de såg husförhörslängden primärt som en bok att

dokumentera personernas kunskapsnivåer i läsning och kristendoms kunskap. Men det är lätt när man börjar släktforska att tro att kyrkoboken verkligen är en obestridd källa för var någonstans en person har befunnit sig.

Så även om vi i Sverige (och till viss del Finland) har ett mycket rikt källmaterial bakåt i tiden där det dokumenterats vem som bodde var, så kommer vi ändå aldrig riktigt att få veta hela sanningen.

Det tar dock inte bort glädjen att vi faktiskt kan följa våra förfäder så detaljerat som vi kan. Men varje sann släktforskare skulle nog önska att man kunde få veta lite mer.

Så nästa gång du stöter på någon släkting i ditt träd som råkat fastna i lagens långa arm för något brott – var glad, för du kommer troligen att få veta mer om den personens liv än du annars hade gjort, tack vare dombok eller polisens förhörprotokoll.

Daniel Johnsson
dajo2000@telia.com

Johan och Amanda i Strömstad, Frödinge socken, föräldrar till min morfar Bertil.

Våra styrelseledamöter

DIS Smålands styrelse fick inga nya ledamöter vid årets årsmöte. I stället presenterar vi denna gång två av de ledamöter som varit med i styrelsen i flera år.

Arne K Johansson

Vad gäller datorer och användande så började jag på den tiden när det enda tillgängliga systemet var DOS i slutet av 1970-talet och det har verkligen avancerat rätt snabbt till dagens snabba processorer och stora hårddiskar. Den verkliga datoranvändningen kom in i arbetet när jag började på ett företag i slutet av 80-talet med styrda maskiner där vi använde oss av programmet PC-Dos för att göra program för att styra dessa maskiner, det blev långa pappersremсор med en massa hål i.

Släkträff

Släktforskningen kom jag in på 1995 efter att vi varit på en släkträff, där inte mycket var rätt. Provade att plita ner på papper de första åren men så kom en annonsering 1997 om ett möte i Vimmerby för en förening som hette DIS. Då blev jag intresserad eftersom de hade ett program för att mata in sina släktingar. Perfekt för mig eftersom jag inte fattade pappersjobbet så värst mycket.

Gick med i DIS och DIS-Småland på det mötet och så är det nu. Blev invald i styrelsen efter några år. Sitter fortfarande kvar där, nu som webbmaster, fadder och lite övrigt.

Sommaren 2011 besökte Arne USA och träffade efterlevande till släktingar som emigrerat, bland andra Thomas Jursted (vars far är Arnes fyrmänning) och hans barn Andrew och Alexander.

Arne K Johansson.

Programmet Disgen används flitigt och jag ska väl säga att jag lärde mig det mesta genom egna fel som man gör och använde manualen för att hitta vidare.

Min släkt

Jag föddes 1953 i Vimmerby. Min släkt på mors sida kommer mestadels från trakten av Vimmerby och lite i södra Östergötland. På fars sida är det Gunnarsjö som då 1898 tillhörde Hallands län.

I släkten finns mest bönder, drängar och pigor men lite långväga finns det personer som har kommit upp sig lite genom studier och intresse, bland andra en professor i matematik med utgivna böcker i det ämnet. Eftersom intresset finns för det kriminella, krig och liknande försöker jag hitta sådana intressanta personer också men icke. Kanske det kommer.

Som de flesta så har jag släkt Over There som jag fått kontakt med och besökt också och fortfarande håller kontakten med. På fars sida har det varit svårt med kontakter men det har lossnat nu under pandemin.

Arne K Johansson
webbmaster@dis-smaland.se

Börje Jönsson

Jag är född på en gård i byn Övedstorp i Lönneberga där far var arrendator. I början av 50-talet råkade far ut för en stroke vilket innebar att vi var tvungna att flytta. Det bar iväg till Mariannelund där jag växte upp.

Mitt arbetsliv har innehållit lite av varje. Första jobbet var springpojke på ett konditori med jobb även i tillhörande bageri. En dag kom chefen för gjuteriet på orten och frågade om jag kunde tänka mig att jobba där. Efter som lönen blev betydligt bättre så tackade jag ja. Pappersbruket i Silverdalen och holländeri-eriet där blev min nästa arbetsplats.

Sedan blev det lumpen som man kallade det då. Flygvapnet i Linköping eller F3 i Malmslätt blev min adress följande tolv månader. Vi smålänningar kallades av de som vi tyckte ”dryga” östgötarna för ”indianer”. Tänk om man då vetat det jag vet i dag, nämligen att min morfar faktiskt var född i Nykil ett par mil från Linköping, då kunde man gett svar på tal.

Efter lumpen blev det sågverksarbete vid en husfabrik i Eksjö med traktorkörning med mera. Gjuteriarbete igen. Traktor och truckförare i Nässjö. Därefter fick jag jobb på ett åkeri i Eksjö som grävmaskinist och lastmaskinförare varvat med lastbilskörning i cirka tio år. Sedan byte av arbetsgivare och grävmaskinist igen. Efter det jobb på gummiverkstad några år innan jag hamnade hos polisen som servicetekniker med ansvar för fordon med mera. Där stannade jag till pensionen.

När jag tittar tillbaka ser jag att jag började jobba som 14-åring och höll på till 65-årsdagen. Det blev några år, jag fick ihop 51 års arbetsliv.

DIS

Jag var med och bildade DIS-Småland 1997. Blev vald till kassör vilket jag fortfarande är. 2001 värvades jag till fadder av en släktforskarbekant och blev sedermera även utbildare i Disgen. Jag är även cirkelledare i släktforskning i ett studieförbund. Förutom DIS och DIS Småland är jag också ledamot i Eksjöbygdens Släktforskarförening. Även den föreningen var jag med och startade 1993.

Att jag började med släktforskning beror på

Börje Jönsson

att vi, min fru och jag, önskade att börja med just släktforskning eftersom vår härstamning var lite oklar. Både min, men speciellt min frus. Vi anmälde oss därför i slutet av 80-talet till en studiecirkel i släktforskning och på den vägen är det. Funderingarna om var slakten kom från har tydliggjorts vartefter släktforskningen vuxit fram.

Soldater

Några soldater har jag funnit. På fars sida till exempel min farfars farfars far Carl Barkman, född Danielsson 1750-06-23 från Noby i Lommaryd. Han antogs 1788-07-15 för Barkäng Nr. 96 och dog i Kymi i Finland 1790-01-14. På mors sida min mormors far Johan Sand i Edshult, född 1849-07-15 och antagen 1869 som soldat för Nr. 46 Åmjölkesbo i Ökna församling. Fick sedan 7 maj 1872 transport till Nr.135 Ramnaklev i Edshults socken. Där blev han sedan kvar tills Indelningsverket upphörde 1901.

Det har förekommit flera soldater i andra grenar med namn som Glad, Skytt, Kap, Fast, Borg, Fältskog och Lindholm, samtliga förekommer i någon av släktgrenarna.

I övrigt har jag en gemensam anfader åtta generationer bakåt med ABBA:s Agneta Fältskog och med Alfred Nobel sju generationer tillbaka.

Börje Jönsson
borje.jn@gmail.com

På Vilhelmsro vårdades barnen

Vilhelmsro var ett vårdhem, ett sjukhem och ett barnhem vid Vätterns strand strax norr om Jönköping. Det startades av filantropen Ebba Ramsay och flera hundra barn kom att vistas här under drygt sex decennier.

Området finns kvar idag och ingår i Jönköpings stadsbebyggelse men minnet av områdets ursprungliga användning har bevarats. Här finns gott om informationsskyltar om den gamla verksamheten, uppsatta vid de äldre byggnader som är kvar.

Startades 1874

Vilhelmsro startades som ett vårdhem för sjuka och handikappade barn 1874. Då kallades det ”En välgörenhetsinrättning för fattiga vanföra barn”. Från 1889 var det ett sjukhem för barn med epilepsi. Senare togs även vuxna epileptiker emot.

Namnet Vilhelmsro kom från Ebba Ramsays far Vilhelm Sewed Karström som var chef vid Tullverket.

Ebba Gustava Karström var född i Stockholm 1828. 1856 gifte hon sig med Karl Magnus Ramsay, född 1823 i Finland. Han arbetade med järnvägsutbyggnaden i Sverige och var kapten vid Väg- och Vattenbyggnadskåren. De bodde först i Göteborg men kom 1860 till Jönköping med sina barn.

Redan 1864 dog maken och Ebba återvände till Göteborg en tid men återkom senare till Jönköping.

Kärlek och näring

1872 hade hennes far Vilhelm Karström köpt den fastighet vid Vättern som då kallades Haraldsbo, men dött ganska snart därefter. Två år senare öppnade Ebba det första vårdhemmet för barn. Då anlände sex sjuka och undernär-

Flygbild på Vilhelmsro på 1940-talet, mellan Vättern och järnvägen. 1939 hade vårdhemmet övergått i statens ägo. Foto: AB Flygtrafik. Bildkälla: Jönköpings Läns Museum.

Minnet kallas detta hus som var det första huset på Vilhelmsro och som användes som hem åt de första sex barnen som anlände från Göteborgs fattighus 1874. Det byggdes på 1830-talet och fanns på gården Haraldsbo som Ebbas far Vilhelm Karström köpte 1872, för att dra sig tillbaka. Men han dog snart efter köpet och det var därefter som dottern Ebba startade sitt vårdhem och döpte om det till Vilhelmsro, för att hedra sin far. Informationsskyltar finns vid de äldre husen. Foto: Eva Johansson.

da barn från Göteborgs fattighus, för att få vård och omsorg och kunna bli friska.

Ebba har själv antecknat att barnen inte fick medicinsk vård utan ”kärlek, sol, ljus, vatten och luft jämte ändamålsenlig näring och fiskolja”. De bodde i det första huset som användes för barnhemmets räkning och som kallades Minnet. Det finns fortfarande kvar.

Pedagogik och sjukvård

Tack vare donationer från välbeställda bekanta i Göteborg och i Storbritannien och från kungahuset fick Ebba möjlighet att bygga ut sitt vårdhem.

På området tillkom med tiden fler hus med olika funktioner och verksamheten byggdes ut. Som mest var det omkring 240 barn här.

Det var inte bara förvaring av barnen utan en pedagogisk och vårdande omsorg. Sjuk- och barnhemmet var självförsörjande med odlingar och jordbruk. De hade egen skola och kyrka. Barnen undervisades i musik, trädgårdsarbete, hushållskunskap och olika hantverk.

Vykort från Vilhelmsro, skickat 1915.

Foto: Jönköpings Läns Museum.

Bildkälla: www.digitaltmuseum.se

Vilhelmsro hade en egen skola, byggd 1882. Den fick namnet Elizans skola efter Ebba Ramsays engelska väninna Eliza Hornbuckle som var en av dem som hjälpte till med finansieringen av Vilhelmsro. Foto: Eva Johansson.

Ebba Ramsay, foto i tidningen Idun 1895. Källa: Svenskt kvinnobiografiskt lexikon. Bild från Wikipedia.

Ebba Ramsay och dottern Helen är båda begravda på kapellkyrkogården vid Vilhelmsro. Foto: Eva Johansson.

Så småningom fick Ebba Ramsay hjälp av sin dotter Helen som blev föreståndare och sedan drev verksamheten vidare till sin död 1933. Ebba Ramsay dog 1922.

Begravningsplats

Det som kanske är mest intressant för släktforskare är dels att det finns ett kapell med en begravningsplats på området, dels att arkivhandlingarna från Vilhelmsro finns på Riksarkivet i Vadstena. En sökning i Nationella Arkivdatabasen (NAD) visar att det till exempel finns sjukjournaler från 1889 och framåt men också dagböcker, register över intagna och utskrivna och många andra handlingar, bland annat klasslistor från vårdhemmets skola.

Kapellet heter Cecilias kapell och byggdes

på 1880-talet. Det fick namn efter Ebba Ramsays väninna Cecilia Willerding som bidrog ekonomiskt till verksamheten. På kyrkogården vid kapellet är både Ebba Ramsay och hennes dotter Helen begravda men också en hel del av de barn som vårdades på sjukhemmet och som dog här. Så om du har en släkting som kom till Vilhelmsro som barn och dog här kan gravstenen finnas kvar.

Idag är det Rumänsk-ortodoxa församlingen i Jönköping som har kapellet. Nu byggs en ny stadsdel här, med namnet Strandängen.

*Eva Johansson
eva@evagun.se*

Källor: Vätterhem, Wikipedia, Jönköpings stift, skyltar på området.

Sköterskorna Antina Falk och Anna Olander på Vilhelmsro med en grupp pojkar från vårdhemmet. Flickan är troligen Lisa Assarlind som var omhändertagen av Ebba Ramsay. Foto från 1910-talet (Antina Falk var anställd 1911–1917). Foto: Jönköpings Läns Museum. Bildkälla: www.digitaltmuseum.se

Cecilias kapell, byggt på 1880-talet. Här har flera av barnen från vårdhemmet begravts.

Foton på denna sida: Eva Johansson.

Här vilar ynglingen Tore Överberg, född den 3 september 1918 i Västra Ed i nordöstra Småland och död på Vilhelmsro den 27 september 1936. Ända till sin död var han skriven med föräldrarna i Västra Ed och Lofta socknar.

Gravstenen är något svårläst men här vilar gossen Sigvard Herlin från Algutsrum på Öland, som bara blev elva år gammal. Han föddes den 26 februari 1908 och dog på Vilhelmsro den 18 augusti 1919. Algutsrums dödbok har inte digitaliserats för 1919 men i utdraget till SCB står det att han hade fallandesot, som epilepsi kallades, och att han begravts i Jönköping.

Boktips för släktforskare

Karin dömdes till tre och ett halvt år för fosterfördrining. Birgit dömdes till åtta månader för bedrägeri och förfalskning. Margit dömdes till två år för spioneri. Elly dömdes till fyra månader för stöld. Alla kom till Centralfängelset i Växjö.

Fängelset i Växjö var Sveriges enda kvinnofängelse mellan 1914 och 1962. Några av kvinnorna under första halvan av 1940-talet berättar Christina Kellberg om i sin nya bok **”Kvinnofångar”** (Gidlunds förlag).

Hon har läst arkivhandlingar och berättar utifrån dessa om kvinnornas tid i fängelset. Det är avskrifter av brev, fångrulla och kyrkbok som till stor del ligger till grund för berättelserna. Tack vare dessa får vi en inblick i deras liv, vad som låg bakom brotten och hur fångvården bedrevs. I de flesta fall är det kvinnor som sedan tidigare levt under utsatta förhållanden.

Mellan berättelserna om de enskilda kvinnorna i fängelset skriver författaren om deras livsvillkor, om den tidens fångvård och övervakning, om samhällets syn på dem som inte skötte sig enligt dåtida normer. Det är både intressant och gripande.

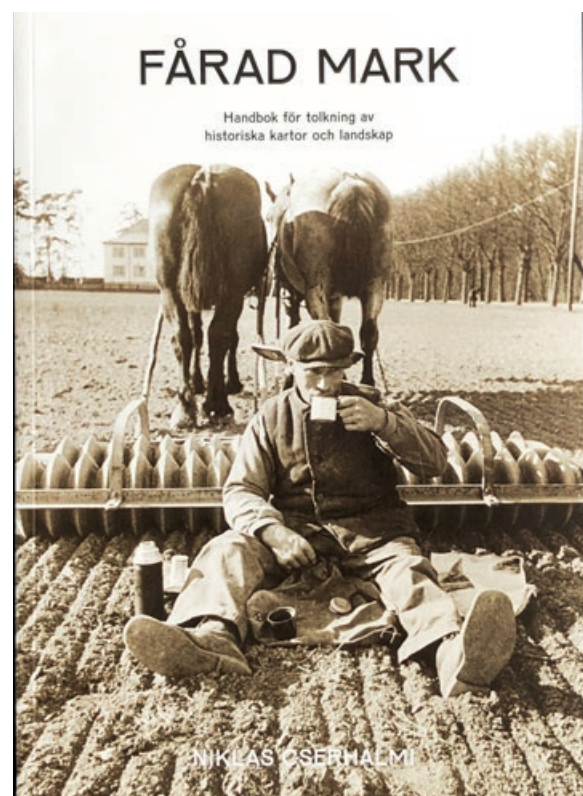
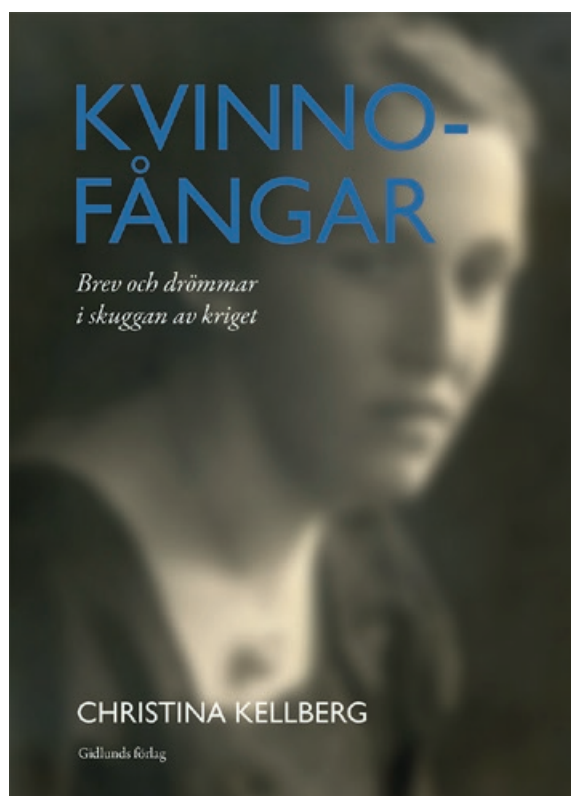
Studerar du historiska kartor för att se hur släkten bott, hur stor gården var och hur ägorna bredde ut sig? I så fall har du god nytta av boken **”Fårad mark”** av Niklas Cserhalmi (Sveriges hembygdsförbunds förlag). Han är agrarhistoriker och museichef och guidar dig från de äldsta torpografiska kartorna genom skifteskartor fram till dagens ekonomiska kartor.

Den första utgåvan publicerades 1998 och i år har en ny och utökad upplaga getts ut. Den ganska omfattande nya delen handlar om hur man kan använda de digitala kartorna för att göra jämförelser, ett avsnitt skrivet av Kristofer Jupiter. Han är forskare på Sveriges lantbruksuniversitet och går i detalj igenom hur du gör digitala kartöverlägg.

Boken handlar inte bara om kartor utan också om hur man kan läsa av landskapet och hitta spåren till historien. Till exempel hur man kan se om det bara är en hög med sten eller om det är ett odlingsröse på en gammal åker. Eller vad du ska titta efter för att hitta torplämningar.

En mycket intressant bok, rik på information.

Eva Johansson
eva@evagun.se

Redaktörens spalter

I det här numret kan du läsa Margit Lorenssons berättelse om barnhusbarnet Maria Sofia Lindström som 1870 kom till en familj i Furuby socken där hon fick växa upp. Som vuxen emigrerade Maria Sofia till Amerika. Du får också veta hur du ska gå till väga för att hitta barnhusens journaler över de inlämnade barnhusbarnen.

Ibland är det sorglig läsning om barn som lämnats till den ena familjen efter den andra. Ibland ser det ut att ha blivit ett lyckligt slut när barnet har stannat i fosterfamiljen och barnhusinspektören kan konstatera i anteckningarna att barnet ser ut att må bra. Men egentligen vet vi inte så mycket om vad som hände dessa barn, om de inte själva berättat senare i livet.

Maria Sofias föräldrar är skrivna som okända, precis som för så många andra barnhusbarn. Som släktforskare kanske man då ger upp, men det kan ändå finnas en möjlighet att hitta någon av föräldrarna.

I mitt arbete som uppdragsforskare har jag flera gånger haft anledning att läsa barnhusjournaler för kundernas räkning.

Korrespondensen avslöjade

En kunds farfar föddes med okända föräldrar något år in på 1900-talet i Göteborg. Bara några dagar gammal blev gossen inskriven på Allmänna barnhuset i Stockholm. Han kom sedan att växa upp i flera olika fosterhem i södra Sverige. Men vilka var hans föräldrar? Det ville kunden att jag skulle försöka ta reda på.

I barnhusjournalen finns en anteckning med blyerts att en "fru Johansson i Kalmar" hört av sig med en förfrågan om pojken på 1930-talet. Först tänkte jag att det kunde vara hans mor men det fanns ingen fru Johansson i Kalmar vid den tiden som hade rätt födelse-datum. När modern ville vara inskriven som okänd skulle prästen i alla fall skriva in födelse-datum i församlingens födelsebok, det ser ni om ni stöter på okända föräldrar.

Då skickade jag en förfrågan till Stockholms stadsarkiv om det finns bilagor till pojkens journal. Och det gör det. Efter några veckor fick jag en pdf-fil på 12 sidor. Filen innehöll

bland annat korrespondens mellan fru Johansson och barnhuset, där hon beskrev varför hon frågade och att hon ville höra vad som hänt med pojken. Barnhusets svar till henne blev att man inte kunde förmedla kontakt eftersom man inte längre hade kontakt med den då vuxne pojken.

Fru Johansson var inte den okända modern utan en släkting. Hon beskrev släktskapet och skrev också att modern dött i tuberkulos på 1910-talet. Men när jag läste i kyrkböckerna så stämde allt som fru Johansson skrivit. Så det känns ju väldigt troligt att modern därmed är funnen.

Med detta vill jag bara berätta att du inte ska ge upp om du hamnar i den här situationen.

Guldkorn i arkiven

Barnhusjournalerna kan verkligen med lite tur vara en guldgruva. Som den på sidan 8 där faderns namn finns antecknat 1934, långt efter att barnet var barnhusbarn. Jag har sett fler liknande anteckningar. Långt in i vår tid har tydligen arkivpersonalen antecknat i barnhusjournalerna om förfrågningar. En sådan kan alltså leda dig på rätt spår.

Dessutom kan det ibland finnas fler sidor till journalen. I fallet med kundens farfar fanns det ett par sidor till i den pdf-fil som finns sökbar. De sidorna innehöll inscannade tidningsartiklar om pojken. En artikel handlade om barnhuset och han råkade vara med på ett fotografi från början av 1900-talet. En annan artikel var från en rikstidning på 1970-talet där den då äldre mannen berättade i en intervju om sin ganska förfärliga uppväxt hos flera olika fosterföräldrar.

Så här kan det vara med många olika sorters arkivhandlingar, att vi hittar överraskande guldkorn.

I släktens spår

I övrigt hoppas jag så klart att ni får en fin sommar med möjlighet till utflykter i släktens spår. Gärna tillsammans med syskon eller kusiner eller moster Greta om hon lever och orkar.

Själv åker jag ibland tillsammans med min lillebror, som har kameran med sig, och hans fru, min släktforskande svägerska. Det är så mycket roligare då.

Eva Johansson
eva@evagun.se

Avsändare:

Föreningen DIS-Småland
c/o Eva Gröön
Skälsbäck Norrgården 107
570 72 FAGERHULT

B

SVERIGE
PORTO BETALT

På syfabriken i Kalmar

Kanske är det någon av er medlemmar som arbetat på syfabrik, på den tiden vi hade en tekoindustri i Sverige? Kanske någon av er till och med arbetat på den här fabriken? Eller haft en släkting som arbetat där.

Fotografiet är från 1947 och visar en sysal på AB Sig. Levin i Kalmar.

Simon och Rosalie Levin startade 1863 en detalj- och grosshandel i Kalmar, dit de kommit från Polen. Sedan sonen Sigismund blivit delägare i företaget blev det enbart grosshandel under namnet AB Sig. Levin.

Sigismund Levin importerade arbetskläder från USA. Så småningom tog han in en kompanjon som hette Sigismund Fürstenberg. Denne tog över rörelsen 1938 och började då med egen tillverkning av arbetskläder och damkläder.

Kläderna märktes med etiketten LK (Levin Kalmar) och så småningom blev företags

namn Ellkå Fürstenberg & Söner. Sönerna hette Bo och Niklas.

1949 flyttade verksamheten från Södra Långgatan till en ny lokal på Smedjegatan 6.

När brödernas far Sigismund Fürstenberg lämnade företaget 1967 ändrades namnet till Konfektions AB Nibe. Delägare då var Niklas Fürstenberg och Bertil Agborg. När verksamheten var som störst arbetade över 100 personer i företaget. På 1970-talet las det ner.

Fotografiet finns i Kalmar Läns Museums bildsamling och är fritt tillgängligt och digitaliserat på www.digitaltmuseum.se

Eva Johansson
eva@evagun.se

Källa: Kalmar stads hembygdsförening
(www.kalmarlexikon.se)